

Politikai, társadalmi, közgazdasági, közművelődési és szépirodalmi lap.

MEGJELENIK HETENKÉNT HÁROMSZOR: KEDDEN, CSÖTÖRTÖKÖN és SZOMBATON.

Hirdetések felvételnek: Brassóban: A kiadóhivatalban; Budapest: Lang Lipót és Schwarz; Haasenstein és Vogler (Jaulus), Dukes és Mezei, Goldberger A. Bécsben: Haasenstein és Vogler, (Otto Maasz), Schalek Henrik. Oppelik Alajos. Duke M.; Frankfurtban: Daube G. L. és Társa; Berlinben: Rudolf Mosse; Bukarestben: Herz I. és Vazina R. hirdetési irodájában

9. szám.

BRASSÓ, Kedd, január 20-án.

I-ső évfolyam 1885.

A miniszteriumok tevékenysége.

— (Visszapillantás.) —

IV.

A földművelési, ipar- és kereskedelmi miniszterium nálunk sokkal több alapos képzettséget, tudományt és az országos, valamint európai viszonyok jobb ismeretét kívánja meg, mint az ennél feltalálható. A földművelés nálunk a legnagyobb tényező, mert agrikultúr nemzet vagyunk, de azért a földművelés emelése, a földhitel könnyítése és a hitelviszonyok rendezése tekintetében sokkal többet beszélünk, mint teszünk, és a miniszterium is e kérdések rendezése tekintetében még csak a kezdet stádiumában áll.

Az ipar- és kereskedelmi viszonyok századunkban oly gyors fejlődést tanúsítanak, hogy ezen gyors fejlődéssel lépést sem tarthatunk és meg kell elégednünk, ha e téren a nyugati államok vívmányait lassan elsajátítjuk, ezen esetben a külföldi intézmények meghonosítása szegényeinkre nem válthatván, miután az ipar és kereskedelem fejlesztése nemzeti erőnyeink közé soha sem tartozott.

Maga a miniszterium a földművelés és ennek emelése tekintetében ez idő szerint csakis a netáni újabb gépek behozatala és a gazdasági intézetek által igyekszik hatni, a marha- és ló- stb. tenyésztés csak indirekt hatván a földművelésre, a mennyiben ezen irányban is ösztöndíjak adása és kiállítások segélyezése által hatni igyekszik, hivatását csak részben tölti be, a földművelés emelése más tevékenységet is igényelvén.

Az ipar terén ezen miniszterium legújabb vívmányát az új ipartörvény alkotása és életbeléptetése képezi.

Ezen ipartörvény, ha a tudomány kívánalmainak meg is felel, nem felel meg egészen hazai viszonyainknak és igényeinknek, miért is az ellen már számos és pedig igen alapos felszólalás történt, és magának az ipartörvénynek az iparhatóságok és az iparosok által leendő kezelhetése sokkal bonyolódottabb, sokkal nehezebb, semhogy attól egyhamar tidvös eredményeket várhatnánk.

A kereskedelmi ág tekintetében ki kell emelnünk a kereskedelmi szerződéseket és különösen a Romániával fenforgó szerződést, mely a viszonyok kellő ismeretének hiánya

miatt kiandhatatlanul károsítólag hatott kereskedésünkre és forgalmunkra; és ki kell emelnünk a majdnem permanens határzárt, mely közöttünk és Románia között a legtöbbször csakis a többi nyugati államok, de legkivált Németország iránti tekintetekből, legnagyobb károsodásunkra fogatosítottatik, s a mely határzár, míg egyfelől vasuti bevételeinket is tetemesen csökkenti, a forgalomnak és kereskedelemnek is lassanként más — tőlünk eltérő irányt ad.

Máskülönben ezen miniszterium a haladás zászlaját lobogtatva, újabb időben a viszonyokat minden irányban alaposan tanulmányoztatja és így jövőre, különösen ha a földművelés emelése és biztosítása érdekében a földhitel könnyítése szempontjából ott, a hol szükséges, földhitel-intézetek felállítását eszközöltetni, segélyezni és támogatni fogja — működésétől a kellő eredményt elvárhatjuk.

A közmunka- és közlekedésügyi miniszterium mult évi tevékenysége különös fölemelésre méltó mozzanatot, mely az államéletre kiválólag kiható volna, föl nem mutatván, tevékenységét a szakavatott és éber szorgalom jellemzi.

Ezzel a miniszteriumok mult évi tevékenységét tárgyzó rövid visszapillantásunk befejezve lévén, közelebről megkísértjük egy pár vonásban ecsetelni azt, mit jövőre e miniszteriumoktól elvárunk.

Plato.

Belföld.

A montenegro-hercegovinai határon s a dalmát-krivosjei határrészekén már kézen állanak ama megerősített zsandár-kaszárnyák, melyek a kényes ponton a betörések ellen 600.000 frt. költséggel fölépítették. Az új épületek, mint Cattaróból jelentik, már hónapok óta meg vannak szállva a határőrök által, a kik állandóan ott laknak.

Közlekedésügyi tanács. Kemény Gábor b. közlekedési miniszter a közmunka és közlekedési miniszterium ügyköréhez tartozó közlekedési ügy minden ágára vonatkozólag véleményadásra közlekedésügyi tanácsot állított fel, melynek tagjaivá a közgazdaság és közlekedési ügyekkel foglalkozók köréből b. Bánffy Dezső főispán is kineveztetett. A szavazati joggal felruházott tagok két évi tartamra nevezettek ki.

A közlekedési tanács elnöke a miniszter, alelnöke

a közlekedési miniszterium államtitkára, jegyzőjévé a miniszter b. Rudnyánszky Józsefet nevezte ki. A közlekedési tanács legközelebb megkezdí működését és alkalma lesz a forgalmi politika számos kérdésére nézve véleményét nyilvánítani. A döntést a miniszter természetesen magának tartja fenn. Ügyrendjét a közlekedési tanács maga fogja megállapítani.

A népfölkelés rendezése. Mint a kolozsvári Ellenzék írja, br. Fejérváry honvédelmi miniszter már elkészítette a népfölkelési törvényjavaslatot s annak főbb elvei a legfelsőbb jóváhagyást meg is nyerték. A javaslat szerint a népfölkelés a porosz rendszer mintájára, kizárólag kiszolgált katonákból lesz szervezve. A javaslat legközelebb be fog mutatni az osztrák kormánynak, hogy a leendő szervezés iránt teljes és végleges megegyezés jöjhessen létre.

Tenyész-postagalambok. A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter arról értesíti a hazai baromfi tenyésztő egyesületeket, hogy a meny nyiben postagalambokat tenyésztés, vagy postaszolgálat céljából nevelni, illetve ily postagalamb tenyésztő példányokat beszerezni óhajtanak, kiválóan alkalmas példányokat díjmentesen kaphatnak s e végből közvetlenül a komáromi, vagy a krakói cs. kir. postagalamb állomáshoz forduljanak, melyek az ott rendelkezésre álló galamb tenyésztő fölösleghől ingyen fogják kiszolgáltatni a kért postagalambokat.

Külföld.

Az egyiptomi kérdés. Mint a Pol. Corr. Párisból jelenti, a Hassan-Fehmi pasa és Ferry miniszterelnök közt folyt értekezésnek tárgyát azon kérdés is képezte, hogy a khedive trónjától megfosztassék. Ezt kilátásba is helyezte a porta, mely az egyiptomi trónra Halim pasát ajánlotta jelöltül.

A bántalmazott angol követ. Egy görög csendőr kert-óri minőségében f. hó 17-én bántalmazta az angol követet. A görög kormány azonnal kijelenté, hogy mindennemű elégtételadásra kész.

A szudáni expedíció. A „Times”-nek jelentik Alexandriából: A khedive a dongolai mudírtól táviratot kapott, mely szerint a mahdi írásbelileg arra kérte Gordon tábornokot, engedje meg neki, hogy Khartumba menjen. Gordon tábornok ebbe beleegyezett és négy gőzhajóval ment a mahdi elé Omburmanba. Ott azonban nagyszámu fölkelő támadta meg, mire kemény harc kezdődött. A fölkelők egy gőzhajót

A „BRASSÓ” TÁRCZÁJA.

Két millió és egy asszony.

E történetke, melyet itt elmondandó vagyok, nem újabbé. — Egy pár szemfüles reporter kiszimatolta és már közölte is az újságokban. — Csakhogy persze részint tulozva, részint az igazság rovására. Én ismerem személyesen Kottenburg Jakab barátomat, a Schwaz & Comp. banküzlet cégtársát, e történet hőjét, s így magától vagyunk informálva az iránt, hogyan lett ő egy gyönyörű szép asszony és két millió boldog tulajdonosa. — Ajánlom ezt a módot k. fiatal-ember olvasóim figyelmébe. Igen praktikus s a mellett könnyen eszközölhető.

Nem tudom, fog-e rá emlékezni a t. olvasó, hogy mikor iskolába járt, minden osztályban akadt egy szerencsétlen flótás, akire rákentek minden vétséget, minden kihágást, akinek szenvedni kellett boldogért-boldogtalanért, aki verést kapott mindenkitől, pedig sokkal ügyefogyottabb volt, mintsem hogy ártani tudott volna valakinek, még a légynek is.

Ilyen szenvedő bűnbakja volt a mi falusi iskolának Kottenburg Jakab.

Ha az ablak ki volt törve, — nem törte azt ki más, mint — Kottenburg Jakab; ha a pad meg volt faragva, nem faragta azt meg más, mint — Kottenburg Jakab; ha a tanító asztala le volt öntve tintával, nem öntötte le azt más, mint — Kottenburg Jakab. — Akármilyen bűne volt az osztálynak, nem volt annak oka más, mint az a szerencsétlen, piszkos, szurkos Kotten-

burg Jakab, aki pedig szegény talán vizet sem tudott zavarni. — S ő mint egy vértanu hallgatagul tűrte a rá kimért szenvedéseket, csak néha potyogott ki szeméből néhány kövér könnyesepp s tört ki belőle az elfojtott zokogás. — De a gyerekek számalom helyett még kicsufolták a szegény pityergő Kottenburg Jakabot.

Kottenburg Jakab végre is megúnta a martyromságot s egy szép napon nyakába vette a világot. Árva gyerek volt, kinek a faluban nem volt senkje, csak két drága sirja ott künn a temetőben. Ezekről vett búcsút, meg a kapufélfától s úgy elment, hogy még híré sem hallottuk. Az iskolában csak egy pár napig hiányzott a bűnbak, de aztán napirendre tértek fölötte is — akadt egy másik bűnbak.

Jakab barátunk pedig az alatt bejárt messze földet. — Minden faluban talált egy barátságos hajlékot, melyben a szegény árva felett könyörültek s nem sajnálták vele a kenyeret megosztani. — S ha másképp nem, ott volt derékaljnak a zöld pázsit s takarónak a csillagos menyhólt. — Soká-soká vándorolt így, az út hosszú volt és fáradságos, de ő nem fáradt el, mert volt kitűzött célja, mely úgy vezérelte őt, mint a zsidókat a lángoszlop a sivatagban.

A fővárosba törekedett egy távoli rokonához, kihez bizalma volt; tudta, hogy gazdag s hitte, hogy majd szívesen látja s fogadja. Csakhogy csalódott. — Az, kihez törekedett, csakugyan gazdag volt, saját házában lakott s fényes fogatot tartott. de a kis Kóbíró nem akart tudni semmit. Nagyon távoli rokonságnak tartotta. Aztán meg van neki elég gyereke. — Egy o. é. forintot nyomott Jakab markába s világgá bocsátotta. Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru

Nem czélom, hatást vadászva, sötét színekbe mártott tollal leírni azt a helyzetet, melyben Jakab rokonától való elbocsátatása után magát találta. Hiszen nem czélom az ő élettrajzát megírni, csak keretbe foglalni azt a kis történetecskét, melyet az első szavakban megpenditettem.

Pedig szinte önkénytelenül kinálkozik a toll alá, leírni annak a 10 éves szegény, elhagyatott, utcára kutasított árva gyerekek a helyzetét, ki magára hagyatva ül ott egy sarokkövön ebben a nagy városban az élénk sürgés-forgás közepette s e között a töménytelen sok ember között nem akad egy arc, mely őt csak egy barátságos tekintetre is méltatná.

Elég az hozzá, hogy a mi Jack barátunk ott ült egy kapu alján, egy sarokkövön s belemerülve az utcák zajába, elfeledett gondolkodni arról, hogy hát hová is menjen ő meghálni — majd azt mondand meg halni. — Az est mindjobban öregedett, az utcák csöndesebbek lettek, s ő még mindig ott kuporgott a kapu alatt, s leste a hosszú, fényes lámpasort s a sötét, csillagtalan égboltozatot — Nem vette észre, hogy az éj hideg s hogy testét barátságtalan borzongás futja át.

Egyszer az utcasarkon egy fogat sebes robogása hangzik fel. — A hintó vágatva közeledik s megáll épen a ház előtt, hol a mi kis hősünk rendíthetetlen nyugalommal letelepedett

Itt azután forduló pont állott be Kottenburg Jakab barátunk életében. Ama hintóból egy ur szállott ki, a ház tulajdonosa, Schwarz Alfred banktulajdonos, ez megszánta a didergő fiút s magához fogadta. — A többi azután magától jött. A napok, értelm- és

elsüllyesztettek, a többi megmenekült. Végül sikerült a felkelőket szétverni Slatin bej és rajta kívül sokan a madhi fogságában vannak.

A hódító Olaszország. A „Principe Amadeo“ 16-án éjjel elindult Messinába; 17-én délben pedig a „Gottardo“ gőzös követte. A bersaglierik az összegyűlt tömeg tüntetése közt szálltak reggel hajóra.

Amerikai gabona. Az Egyesült-Államok területén az 1884. évi tengeri termést 1795 millió, a búzatermést 543 millió és a zabtermést 583 millió bushelre becsülik. Az 1884-iki termés valamennyi eddigi termésnél kedvezőbbnek mutatkozik.

Magyarország 1884-ben.

Nagy bombát süttött el a szelid lelkületű „Kr. Z.“ jan 15. számában a magyarság ellen. Szerencsénkre, halált sőt bosszankodást sem szült. A magyar kormányzat ellen emelt vádakát a müncheni „Allg. Ztg.“ után regisztrálja. Kár, hogy nem a „Fliegende Blätter“-ekre hivatkozik. Tudtunkkal említett lap még nem világra szóló lap, legalább nem Bismarck leihjournalja; cikkíróinak szász nehézkességgel lépdelő írálya s elfogultsága az erdélyi kulturvolknak rágalmazásból élő egyik derék honfiára vall.

Középkori barbársággal vádolja nemzetünket. De hát miért nem mivelték minket jobban ki a szászok, kik folyton eddig szerzett kulturhivatási érdemeikre hivatkoznak? Nem a mivelődéshiány kényszerűsége hívta őket Géza alatt körünkbe; létezett már előttük virágzó miveltésége e vidéknek, miként a kriz-bai ásatások újabban bizonyítják. Hanem pusztá esz-közei voltak a középkori egyházpolitikának, mely őket a keleti egyház terjeszkedése akadályozására az oláhok közé ideküldte. A „für uns und unsere Kinder“ elv tette a különben pontos adófizető nemzetet magyar és román előtt annyira ellenszenvenné, hogy augusztusi tüntetéseiken, melyek a magyar-gyűlöletnek voltak főleg kifolyásai, lelkesültséget színelni képtelenek voltunk.

Az „Allg. Ztg.“ második vádja: kormányzatunk romlott, a nép (már t. i. a magyar!) teljesen durva és éretlen az alkotmányra. — Tehát szásztól kell romlatlanságot tanulnunk, a kinek a közjót tekintetbe nem vevő önzése páratlan! Nemzetünk durvasága és miveletlensége még korántsem oly nagy, a minőnek a jámbor atyafi csiszolt szemüvegén keresztül látja.

Megadjuk, hogy a szász egyén hasznavehető gondolkodó gép (solides Denkaparrat minderen Umfanges); azonkívül rendszerető, takarékos és higgadt. De nem épen oly elfogult-e idegen nemzetek miveltésével szemben, a mily önös és korlátolt? Ám legyünk miveletlenek, megvagyunk azzal az öntudattal kellőleg elégedve, hogy a nyugati miveltéséget mi mentettük meg az enyészettől a szászok támogatása nélkül is. Vagy nem tudja a tisztelt „Allg. Ztg.“, hogy Hunyadink nándorfehérvári győzelme emlékére kondítják meg Münchenben is a déli harangot örök hálaadásul az egész keresztényvilágnak? A szász rosszakarat épen irodalmunk megismerésének teljes hiányában nyilvánul. A szász születési Meltzl Hugó [azt állítja: „Erst Petőfi, dann lange nichts, hernach Goethe!“ S vajjon

becsületes volt, megnyerte fölbevalói bizalmát és szeretetét és néhány év múlva gazdag fizetéssel alkalmazott segéd volt.

Itt bátran félbeszakíthatnám történetemet, ha nem igazságot akarnék elbeszélni, mert hisz a hős már túl van a szenvedéseken és kikötött a boldogság révében. De a tulajdonképeni történet, melyet elmondani akarok, csak itt veszi kezdetét. — Tehát a befejezés helyett csak most lépünk a dolog meritumába.

Schwarz Alfréd bankár házában egy gazdag posztógyáros is lakott egyetlen leányával, egy fekete szemű kis ördöggel, ki olyan pajkos volt, mint egy kóbold.

Kottenburg Jakab még inas korában ismeretséget kötött vele. — Ahol csak lehetett, kereste az alkalmat, hogy szolgálatokat tegyen, melyek gyermekek zemeiben úgy tünnek fel, mint heraklész tettek. Csinált neki játékokat, oltalomba vette bábuait, vásárról, ponyváról került holmikat hozott neki stb. Így fejlődött ki közöttük egy viszony, melyben a leleményes olvasó csakhamar fel fogja fedezni csirait egy később kifejlendő nagy és hatalmas érzelmeknek. — S a leleményes olvasó jól sejtett. — A viszony idők multával bensőbbé vált oly arányban, amily arányban Jakab barátunk kedvence kezdett lenni főnökének, s amily arányban a kis — Ernestin — széppé és bájossá kezdett fejlődni. — S hogy regényesebb színe legyen a dolognak, — a mit pedig a realistikus kereskedőnél kerülnünk kellene, Jack barátunk egy ízben életét is menté meg Ernestinnek. (Vége következik.)

Munkácsyt nem a barbár Magyarország küldte-e Münchenbe?

No, de hátramaradottságunk egész oka az álliberális alkotmány, mely „reaktionarius hasgörcsben szenved.“ Így a német sógor, ki Europa legszabadabb állama, Angolhon ellen is emelhetné e vádat. De azért minálunk a szabad nemzetiségi fejlődésnek senki útjába nem áll. Hogy akár Tisza, akár más nem tür államot az államban, azért bocsássanak meg a jámbor szász atyafiak. Az szász nemzeti vagyon fölött amugy is csak ők rendelkeznek; s ha a kormány velök szemben némi ellenőri jogot mer gyakorolni, ezt államháztartási felelősségének nehéz tisztjéből kifolyólag kénytelen tenni. Az annyi jajgatással világáig kürtölt „Misshandlung“ nyomát azonban sehol sem talál; ámitó szájhősök s önző népvézérek, kiknek száját csak zsiros konczeczal lehet betömni, szólalnak szórva nyosan fel az egész szász nép nevében, mely különben vagyonos, elégtelt és becsületes.

Wun de kékesch krên, git et rên.

„Ha a kakas szól, eső lesz,“ mondja a szász közmondás. Reméljük, hogy az indokolatlan vádaskodásokat nemsokára a békülékenység enyhe napja követendi!

Bukaresti levél.

Bukarest, 1885. jan. 15-én.

A király ujévi üdvözlése a hadsereghez. — Udvari bál. — Uj közlekedési miniszter. — A bukaresti magyarság. — Kereskedelem és ipar. — Mire van itt szükség.

Majd ha a „Brassó“ legalább is akkora lesz mint a „Nemzet“ vagy „Pesti Napló“, — és kívánom hogy legyen — minden fontosabb tárgyról külön cikket fogok írni, de addig, a meddig kicsinyke lapban is sokat kell mondanunk és írunk, igyekeznem fogok, habár dióhéjba szorítva, mindenről, a mi csak érdekes a „Brassó“ tisztelt olvasóit értesíteni. Ezért adtam mai levelemnek oly hosszadalmas titulust, óhajtom, hogy a tisztelt olvasó egy kis „vitulus“-t is találjon benne.

Ő felsége Károly király vitéz hadseregéhez ujévi üdvözlést intézett. Ha tekintetbe vesszük a fiatal román hadsereg 1877-ik évi fényes fegyvertényeit, ugy bizonyos épen oly jogos és helyes is a király üdvözlése, mely következőképen hangzik: „Katonák! A román nemzet legdrágább és legnemesebb öröksége a vitézség. Ezt teljesen megőrizni, — miután gondolataim tárgyát is szakadatlanul ez képezi, — szívem legbensőbb óhaja. Munkálkodjatok tehát ugy, miként a multban és ti lesztek az ősi vitézség méltó utódai és állani fogtok a katonai tradíciók magaslatán. Tisztek, altisztek és katonák, én néktek boldog és jó újévet kívánok! Carol.“

Ujév napján (január 13-án) délelőtt 11 órakor a székesegyházban a metropolita ő szentsége fényes papi segédlettel isteni tiszteletet tartott, melyre a király is megjelent a miniszterek, tábornokok és polgári kiünőségek kíséretében. A szent mise meghallgatása után megtekintette ő felsége a metropolia udvarán felállított diszorséget és aztán látogatást tett a metropolita ő szentségénél, (itt ez a czime) hol az ősz főpap és a praelatusok hódolattaljesen üdvözlötk a jó királyt.

Ugyancsak uj év estéjén tartatott meg a szokásos udvari bál, melyre ugyan 1500 meghívó lett szétküldve, de összesen legfeljebb 600 vendég érkezett. 10 óra után jelentette a szolgálattevő hadsegéd ő felségeik érkezését. Alig hogy a felségek a trónterembe léptek, kezdődött a táncz, mely éjjel után 1 óráig szakadatlanul tartott. Ekkor a felségek és a meghívott vendégek a földszinti terembe vonultak, hol pompás vacsora szolgáltattott fel. Vacsora után füzértáncz volt és ennek végeztével véget ért a bál is.

Legközelebb már be fog tölteni az üresedésbe jött közlekedési tárcza is. Jól informált körökben azt beszélnek, hogy Robescu ur a táviráda és posta volt vezérigazgatója fog közlekedési miniszterré kinevezetni. Robescu ur különben igen szép képzettséggel bír és módora is igen megnyerő.

A bukaresti magyar kolóniában rossz vért csinált a Budapest székeli magyar csángó egyletnek a „Bukaresti magyar társalgó és segély-egylet“-re vonatkozó határozata és még rosszabb vért csinált az a valótlan információ, a mely innen a miniszterelnök urnak Budapestre küldetett, mely szerint a „társalgó és segély-egylet“ ugy van feltüntetve, mintha ez a régibb „Buk. magyar társulat“ gyengítésére alakult volna. A „bukaresti magyar társalgó és segély-egylet“ egy épen oly human egylet, mint a „Bukaresti magyar társulat“ és semmi szín alatt sem rivalja ennek. Hogy nem ellenségeskedésből keletkezett ez új egylet, semmi nem bizonyítja fényesebben mint, 1884-ik évi júniusi jegyzőkönyve, mely szóról-szóra így hangzik:

„A „Bukaresti magyar társalgó és segély-egylet“ szíve és lelke egész melegével fenn akarja tartani a legbensőbb testvéri viszonyt az érdemekben oly gazdag

„Bukaresti magyar társulattal“ és e czélból határozatlik, hogy egyletünk társulási estélyei vasárnap, kedd és pénteken tartatnak meg, mivel a „Bukaresti magyar társulat“ társas estélyei hétfőn és csütörtökön tartatnak. Mi pedig azt óhajtuk, hogy felváltva egymást meglátogathassuk.“

Hol van itt ellenségeskedésről vagy rivalismusról szó?

Mindazon által reméljük, hogy az 1885-ik év meghozza majd ismét a régi békét és testvéri szeretetet.

Kereskedelem és ipar még mindig pang. Oly levertség uralkodik a kereskedők és iparosok köreiben, mint eddig még ezt soha nem találtuk. Az arany árszó ma 17%, de ha aranypénzre van szükségünk, ugy 20 sőt 22%-t is kell fizetnünk. Az utcai pénzváltók a forintot nem adják 2 1/2 frankon alól. Még a muszka rublák idejében sem volt pénzünknek ily magas ára.

Butorasztalosok, kefekötők és kötélverők fényes üzleteket csinálhatnak ma Romániában, olyformán, hogy kész készleteiket behoznák ide elárusítani. Asztalosoknak főképp a finomabb butormunkák behozatalát ajánljuk.

Bőr és főképp cipőáruk behozatalát a mai viszonyok közt nem ajánljuk. Nem ajánljuk pedig azért, mert a kész cipőárak itt rendkívül olcsók, a mennyiben egy pár pompásan kiállított dupla talpu téli férficipőt 12 frankért meglehet kapni. Az itt lakó, önálló cipész-mesterek eléggé érzik e borzasztó olcsóságot, mert ők 20 — 22 frankon alól nem képesek egy pár cipőt elkészíteni. Igaz, hogy ez jobb is, mint a készen vásárolt cipő, de a nagy tömegnek olcsóság kell.

Vándory Lajos.

Tanügy.

Magyar kiseddóvó.

A czim maga is elárulja soraim irányát és tendenciáját; — a viszonyainkkal ismerős, pedig már a czimból is megtudja, hogy biz szegény város ez a mi városunk, azaz ennek magyarsága. —

Mert a szászok bizony nem szegények, ép így az oláhok is. Ezeknek van kulturális, humanus és materialis intézetük quantum satis. Különböző előbbi kettő nekünk is van sőt talán sok is, de sajátságos, hogy épen az hiányzik, a mi sok tekintetből legfontosabb volna! —

Ilyen például — hogy messze ne menjünk — a kiseddóvó intézet

Van-e magyarosodási tekintetből fontosabb intézmény, mint épen ez? . . . A kiseddóvó kezdve a magyarosítást, bizonyára nagyobb sikert érünk el, mint akármennyi közmívelődési vagy iskolaegylettel.

De eltekintve attól, hogy a magyar kiseddóvó nemzetiségi tekintetből szükséges, rendkívül fontos ez reánk nézve más szempontból. Magyar intézet hiányában kénytelenek vagyunk kiseddeinket a szász intézetbe küldeni. S mi történik ekkor? . . . Néhány hónap múlva a magyar szülő nem beszélhet gyermekével magyar nyelven. — Reggeltől estig az órában csak német beszédet hall, mi természetesebb tehát, minthogy azt sajátítja el s a szülőknek ismét nem marad más hátra, mint gyermekeiket — megóvando az elnémetesedéstől — otthon tartani.

Azt hiszem, közel tízezer magyar lakos csak képes volna fentartani egy magyar kiseddóvót. Gyermekek van elég, szívesen fizetne minden apa egy-egy gyermeke után havonként 40—50 krt. — Először jó kezében tudja gyermekét és másodsor fejlesztetik is annak észbeli tehetsége.

Nagyon természetes, hogy egy kiseddóvó felállítására a mi viszonyaink és körülményeink között első sorban az államot, a közoktatási miniszteriumot illetné meg; mert sajátságos az, hogy míg az iskolák — már mint az államiak, évről-évre szaporítatnak nálunk, addig kiseddóvó felállítására még nem került a sor. Hogy hol fekszik ennek oka, ki és mi legyen az okozó, azt nagyon szeretnők tudni s ha a megyei tanfelügyelő ur szíves volna e tekintetben felvilágosítást adni, igen sok atyát lekötelezne. — Azonban ha az állam — a mi elég baj — nem állított s talán hamarjában nem is szándékozik állítani ily intézetet, van arra más mód Vannak nőegyleteink s e tekintetben különösen a prot. nőegylet az, mely erre hazafias érzelmei — és tiszta magyar szelleménél fogva legalkalmasabb. Létesítsen ez egy általános — tehát nem felekezeti jellegű — magyar kiseddóvó intézetet s nemcsak nagy szolgálatot tett a magyarságnak, de ez bizonyára igen szép jövedelmi forrás is lesz. Hisz nem kell egyéb, mint megnyitni, óvónőt állítani. A gyermekek önzölni fognak; s ha a tanítónő szakavatott, ügyes lesz, nem egy idegen nemzetiségű szülő fogja gyermekét ideküldeni már csak azért is, hogy tanulja meg a magyar nyelvet. A mellett kétség sem szenved, hogy az

óvónő kinevezési jogának fentartásával ez intézet állami subvenczióban is részesülne.

A protestáns nőegylet tehát nagy feladat vár e tekintetben. Tegyen kísérletet, írja össze a jelentkező gyermekek számát, vessen számot helyzetével.

De ha ez sem akarna, hol az érdekelt szülők, a kik Fröbel fele nőegyletté alakulva, felállíthatják azt, ha állam és nőegylet nem akar!

A szülőkhez, a magyar anyákhoz apellálók tehát, őket illeti leginkább. Várjuk be — ha nem várat soká — a kir. tanfelügyelő ur nyilatkozatát, azaz felvilágosítását; tegyünk kísérletet a protestáns nőegyletnél s ha ez sem sikerül fogjanak kezét az apák és anyák s vágják szét egy csapással a gordiusi csomót.

Egy atya.

Felnőttek oktatása.

A felnőttek oktatásának eszméje már meg lett pendítve s illetékes helyen annak létesítésére a kellő lépések is megtéve.

A viszonyok azonban olyképen alakultak, hogy semmi remény e tervnek az idén leendő megvalósítására.

Ezen segitendő, a helybeli iparos ifjuság önképző és betegsegélyző köre legutóbb megtartott közgyűlésében azon elvi határozatot hozta, hogy a kör tagjainak tételessé lehetővé a művelődés, a tanulás. — A szót tett követte s a felnőttek oktatásának szép terve, kisebb mértékben megvalósult.

Killyéni Endre egyleti alelnök buzgalmanak köszönhető, hogy a brassai iparos ifjaknak alkalmuk nyílik alaposan megtanulni a magyar nyelvet, helyes és szépírást, a számtant és rajzot. Egyelőre ezen tantárgyak a legfontosabbak; ezeket fogják hetenkénti egy-egy órában előadni Killyéni Endre, Végh Mátyás és Raidl Sándor tanárok, a kik szabad idejüket szívesen áldozzák a nemes czélnek. Tekintve azonban azon körülményt, hogy sokan vannak az iparosság között, kik még olvasni s írni egyáltalában nem tudnak, gondoskodva arról is, hogy ezeknek is külön tanfolyam nyitassék.

Most már csak az illetőktől függ, hogy tanuljanak.

Ez egyletnek célja azonban önképzés is lévén, ezentúl a téli hónapok minden vasárnapján délután 2 órától 4 óráig fognak a kör helyiségében kisebb, az iparosságot, vagy az általános művelődést célzó felolvasások, szavatelok s ének (két utóbbi a kör tagjai által) tartatni.

Az első önképzőkori összejövetel f. hó 25-én délután lesz, mely alkalommal Killyéni Endre fog felolvasni az önképzésről, Sztérenyi József pedig a takarékössön szövetkeztek fontosságáról a kisiparosra nézve.

Az iparos ifjuság nagy lelkesedéssel fogadta ezen üdvös mozgalmat s tömegesen iratkozott már be az előadásokra.

Magyar népbank.

„Működünk oda, hogy úgy, mint IV. Henrik minden francia polgárnak vasárnaponként egy tyukot kívánt a fazekába, minden magyar családfőnek egy takarékpénztári könyvecskeje legyen fiókjában, azért áldani fognak bennünket, — így szolt Gróf Apponyi Albert a magyar képviselőház egyik gyűlésében.

Ha hazánk rossz anyagi helyzetére gondolunk, csaknem nevetségesnek tűnik nekünk ezen óhaj; hogy volna lehetséges megtakarítani, mikor nincs megélni.

Pedig hát még sem oly nehéz ez. Van ennek egyszerű és könnyű módja.

Városunk viszonyai különösen könnyűvé teszik ezt nekünk, csakhogy itt még majdnem azt lehetne mondani, mit egyik nagy francia író a házasságról mond: „A házasságokkal úgy vagyunk, mint a madárkalitkával: a benn nem lévő madarak minden erővel be akarnak jutni, a már benn levők pedig belőle kiszabadulni.“ (Montaigne) Valóban majdnem így vagyunk mi is közönségünkkel. — Évek óta általános a panasz, hogy a magyar ember le van kötve a szász pénzügyintézeteknél, hogy nincs magyar bank, melyhez a szükség percében fordulni lehetne. — És e panasz leginkább az iparos osztály soraiból hangzott fel.

A sok panasz, az általános szükség és egyesek buzgalma végre csak mégis létrehozott Brassóban egy magyar pénzügyintézetet. — A legegyszerűbb és legbiztosabb alapokra van ez fektetve, s olyképen szervezve, hogy ahhoz a legszegényebb is hozzáférhessen.

Ez is volt a főczél. Mert elvégre is bank van elég Brassóban, de olyan, melyben a szegényebb sorsú is részvényes legyen, az is beszólási joggal bírjon, olyan eddig nem volt.

De nem volt olyan sem, hol fillérenként lehetett volna takarékoskodni.

Fejlesztési tervünkben a takarékoskodás mellett a közhasznú tevékenységnek is helyt kell adni.

és azonkívül olesó pénzről gondoskodni, az volt a vezéreszme akkor, midőn egy évvel ezelőtt egy magyar népbank létesítésének eszméje Brassóban megpendített.

A népbank — ha már kissé hosszabb czimen is — létesült; épen hét hónapja annak, hogy megkezdte működését, melyet valóban nagy siker koronázott.

De hát baj van itt is. Az eszme épen azon körben hódított legkevesebb tért, a melynek leginkább szánva volt, a szegényebb osztálynál, a kisiparosnál. Ezelőtt jajveszékelték, most idegenkednek. — A vagyonosabb osztálynak nem volt erre szüksége, de melegen támogatja; a szegényebbek reászorultak, mégis hidegek iránta.

Az „I. Brassai takarékos és önszegélyző szövetkezet“ február, hó 2-án fogja közgyűlését tartani — tárgysorozata mai számunk hirdetési rovatában. Az előterjesztendő évi mérleg legfényesebb bizonyítéka lesz a kiváló sikernek.

Számok, megdönthetetlen érvek beszélnek s meggyőzik a kételkedőt.

Ha nem talált hitelt a szó, nem talált követésre a jó példa, nem a megérdemelt elismerésre még azok lankadatlan buzgalma, kik idejüket ezen intézet virágzásának szentelték s szentelik. — talán fognak hitelre találni a számok. — Talán meg fogják győzni ezek közönségünket arról, hogy csak tőle függ, sokkal rövidebb idő alatt, semmint gondolkodni, megteremteni Brassóban egy hatalmas, minden igényeknek megfelelő magyar pénzügyintézetet.

Részünkről éber figyelemmel kísérjük ezen szövetkezet működését és közgyűléséről annak idején részletes jelentést is fogunk hozni. — Egyelőre azonban csak magyarságunk figyelmébe akarjuk ajánlani s remélni, hogy a hirdetett közgyűlés iránt a méltán kiérdemelt érdeklődéssel fog viseltetni.

Egyletek.

Dalegylet közgyűlése.

A „Brassai magyar dalegylet“ Killyéni Endre elnökle alatt a tagok nem épen legnagyobb részvétele mellett f. hó 18-án délután tartotta idei tisztújító közgyűlését. Killyéni elnök jól átgondolt, magvas beszéddel megnyitván a gyűlést, rövid visszpillantást vet az egylet mult évi működésére. Szavait lelkes eljenzés követte, melynek végeztével a legutóbbi közgyűlés jegyzőkönyve olvastatott fel s ezt követőleg Józsa Mihály titkár-jegyző által szerkesztett oly titkári jelentés, minőt valóban ritkán lehet hallani ily egyletekben. A jelentés az egylet mult évi működésének valóban hű tükrét nyújtotta s magában foglalta a pénztári kimutatást is, melyből kitűnik, hogy az egylet pénztára immár némileg rendezve van. (Jövőre közöljük. Szerk.)

A zajos megéljenzett jelentés kapcsán a gyűlés Dr. Kádbédy Ferenc indítványára az elnöknek, titkárnak és pénztárnoknak különösen és a választmány többi tagjainak is jegyzőkönyvi köszönetet szavaz azon odaadó fáradság- és buzgalomért, melylyel az egylet ügyeit vezették.

A gyűlés egyik fontos tárgyát képezte a karnagy választása. Minthogy Jaschik Gyula eddigi karnagy visszalépett s csak Frank karnagy pályázott, a gyűlés közfelkiáltással megválasztja őt s fáradsága elismerésül 140 frt. évi tiszteletdíjat állapít meg számára. — A tisztújításon hamar tulesett a gyűlés, mert az összes tisztviselők közfelkiáltással választattak meg. Ezek: Killyéni Endre elnök; Bournáz Ernő alelnök; Józsa Mihály titkár; Schröder Henrik pénztárnok; ifj. Szabó Lajos ellenőr; Nagy Ferencz kótatárnok (a beteg Zajzon helyébe) és Vitéz Károly gazda.

A választmányba választatták: Baráczy Sándor, Kosztolánczy Pál, Magyar János, Mally Nándor, Torday Sándor és Nyágai János; pöttagoknak Kelemen András és Magyar Károly.

Nevezetesebb határozatot csak egyet hozott a gyűlés, még pedig elhatározta, hogy a husvéti ünnepek alkalmával a dalegylet kirándulást rendez Bukarestbe.

Ezen határozat végrehajtásával, illetőleg az előkészületek és munkálatok végzésével a választmány bizatott meg, mely érintkezésbe fogja magát tenni a bukaresti magyarság intézőivel s a kirándulás megtörténtéről s módozatairól annak idején hirlapilag fog jelentést tenni. Megemlítést érdemel még Magyar János indítványa, hogy az egylet a közeli vidéki városokba rendezzen kirándulásokat, a mi eivben elfogadtatott.

Nevezetesebb momentum a gyűlésnek nem volt. A pártoló tagok igen csekély számban jelentek meg, mi azonban azon körülménynek tulajdonítandó, hogy az alapszabályok értelmében csak szólási, de szavazási joguk van a tagoknak.

A gyűlés lefolyása a legcsendesebb, a határozatok mind egyhangúak voltak.

Az új tisztú kart részünkről is üdvözljük s reméljük, hogy vezetése alatt városunknak ezen legszebb czélú magyar egyesülete virágozni fog.

A spanyolországi szerencsétlenek érdekében.

A budapesti spanyol kir. consulates sok oldalról érkezett tudakozódások következtében kötelességének ismeri, ezen az uton is, közzétenni, hogy a rendkívüli földrúgések, melyek Spanyolország déli részében, nevezetesen Andaluziában egész vidékeket tönkre tettek és melyek részben még ismétlődnek, e vidékek lakosait a legnagyobb nyomorba ejtették. Az eddig ismeretes adatok szerint 2000 embernél több sebesült meg, vagy veszté életét; 8000 ház teljesen romba dőlt; a szarvasmarhából mintegy 10,000 darab vesztett el, és 40,000-nél több azon szerencsétlenek száma, a kik kenyér és hajlék nélkül, egy rendkívüli tél szigora alatt szenvednek és pusztulnak. A csapás oly nagy, hogy igazolva van, ha vannak áldozatai, hazájuk határain túl is, támaszt keresnek és igénybe veszik a segítyt, melyet a nemzetek hasonló esetekben egymásnak nyújtani szoktak.

A consulates az eddig befolyt kegyadományokért hálás köszönetet mond és kijelenti, hogy a legcséke-lyebb adományokat is elfogadja úgy közvetlenül, mint azon t. cz. szerkesztőségek útján, a kik ezen értesítést közzétenni szívesek.*)

Budapest, 1885. január hó 16-án.

A budapesti spanyol kir. consulates.

Irodalom és művészet.

„A színészet rendszere“. A drámai jellemalkotás eszmei és technikai elvei a színészet történetéből, gyakorlatából vont tanulságok s az élet jelenségeinek megfigyelése alapján tárgyalva. Írta Rakodczay Pál. Szerző tulajdona (Budapest, Rottenbiller-utca 38. sz.) Ára 1 frt 20 kr.

Ez a czime azon 360 oldalú vaskos kötetnek, mely tárgyát két részre osztva, vonzó modorban, megragadó irányban dolgozza fel. Az első rész „A színészi műalkotás az egészben“; a második „A színészi műalkotás a részekben“; előbbi a színészet anyagát, tárgyát és a műtárgy alakítását, utóbbi a szavaltat s mozgást ölelvén fel.

Szerző évek során át szerzett tapasztalatait s gyönyörű tanulmányát mutatja művében. Hazánk egyedüli magyar recitáló művésze Rakodczay Pál, a ki mint színbíráló is csakhamar igen szép hírnévre tett szert. — E műve hézagpótló. Eddig a színészet elméletéről egyetlen önálló magyar munkánk van, a nagy Egressy. A mit Paulay Ede kiadott, az előbbinek kivonata. Egressy könyvét a térről leszorította Paulay tankönyvszerű kivonatával, mi annál könnyebb volt neki, mert ő a nemzeti színház igazgatója. Rakodczay tárgyát az uralkodó felfogástól eltérően dolgozta fel sok tekintetben. Minden homályosabb és elvontabb kérdésnél az ellentétet vette föl, mert ez legalkalmasabb az eszme létezését és igazságát a művészet eredetijében kideríteni.

S valóban ez sikerül is szerzőnek. Műve mint ilyen, háttérbe szorítja mindkét elődjét s így kétségtelen, hogy szerző mielőbb elérje vele azon czélt, melyért művét megírta. A mű sokkal terjedelmesebb, semhogy annak ismertetése egy rövid bírálat keretében lehetséges volna; ép ezért ezen valóban monumentális műre legközelebb ismét visszatérünk. Addig is melegen ajánlhatjuk a színészet iránt érdeklődő közönségnek.

Az „Apollo“, magyar zeneszerzők válogatott műveinek havi füzetekben megjelenő gyűjteményének legújabb füzeté a következő igen érdekes és változatos tartalommal jelent meg: 1. Seyler: A kölni székesegyházban. 2. Taritzky: Jaj be busan dalol... Dal, énekhang, hegedű és zongorára. 3. Magurányi: Honvág. 4. Székács: Pásztor-dal. 5. Weinpolter: Menuetto. 6. Richter: Vagyódás. Gavotta. 7. Vágvölgyi: Csak te egyedül. 8. Krausz: Magyar-Induló. — Az „Apollo“ előzetési ára egész évre — 70 iv zenére s 12 önálló zenemellékletre — 6 frt, félévre 3 frt. Az előfizetési pénzek legezelszerűbben postautalvánnyal az „Apollo“ kiadóhivatalába küldendők Nagyszombatba. Gyűjtők 5 előfizető után egy tiszteletpéldányt kapnak. Ajánljuk e hazafias vállalatot a jó zenét kedvelők szíves figyelmébe s hathatós pártfogásába a legmelegebben.

*) Szívesen közöljük e sorokat s talán felesleges is megjegyezni, hogy minden legkisebb adományt is készségesen átvesszünk, nyilvánosan nyugtázzunk s rendeltetési helyére juttatunk. Szerk.

